

Сезона 2017/2018

БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

Циклус: Вода

Диригент: **Фабрис Болон** / Conductor: **Fabrice Bollon**

Солиста: **Тамара Стефановић**, клавир / **Tamara Stefanović**, piano

Петак, 23. фебруар 2018. године

Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

www.bgf.rs

Програм:

Александар Цемлински

Морска сирена

Alexander Zemlinsky

The Mermaid

Sehr mäßig bewegt

Sehr bewegt, rauschend

Sehr gedehnt, mit schmerzvollem Ausdruck

Трајање: око 40 мин.

Јоханес Брамс

Концерт за клавир и оркестар бр. 1 у де-молу, оп. 15

Johannes Brahms

Concerto for piano and orchestra No. 1 in D-minor, Op. 15

Maestoso

Adagio

Rondo: Allegro non troppo

Трајање: око 44 мин.

Концертмајстор: Тијана Милошевић

Concertmaster: Tijana Milošević

Аустријски композитор **Александар Цемлински** (1871–1942) био је једна од кључних фигура музичког живота у Бечу почетком 20. века, међутим, његово име не среће се често на концертним програмима. Најпознатији по томе што је био једини наставник музике којег је Арнолд Шенберг имао, овај свестрани музичар био је близак и са осталим члановима Друге бечке школе (Бергу и Веберну је предавао оркестрацију). Кроз своју успешну и богату диригентску активност, неретко је промовисао њихове, али и композиције других савременика. Као композитор није био револуционаран и стварао је у духу позног романтизма, истраживајући иновативна решења без употребе екстремних дисонанци. Сматрао је да, како је написао у једном писму упућеном Шенбергу, *уметник увек мора да поштује границе лепоте*.

Уз *Лирску симфонију* (коју је Албан Берг цитирао у својој познатој *Лирској свити* из 1926. године), ***Морска сирена*** (1902–03) је најизвођеније дело Александра Цемлинског. Утицаји Штрауса, Малера и Вагнера су очигледни, нарочито у оркестрацији. Композитор је рад на овом делу започео у време велике емотивне кризе, након што га је напустила његова велика љубав, Алма Шиндлер, како би се удала за чувеног Густава Малера. Инспирисан популарном бајком *Мала сирена* Ханса Кристијана Андерсена, Цемлински је компоновао прво од неколико аутобиографских дела – препознавши себе у лику наивне сирене, а Алму у улози принца који је оставља и жени се принцем. Првобитна замисао је била да напише двоставачно дело: први став одсликао би море и сиренино спашавање принца у олуји, а други сиренину жудњу за принцом, сусрет са морском вештицом, принчево венчање и, на крају, смрт. Временом, дело је прерасло у троставачну симфонијску фантазију са тематски повезаним ставовима, а ток бајке може се пратити у музици. Почетни мотив, који призива слику морских дубина и таласа, прожима читаво дело пролазећи кроз разне трансформације, док је мала сирена представљена у соло виолини.

Морска сирена премијерно је изведена 25. јануара 1905. године на концерту заједно са Шенберговом симфонијском поемом *Пелеас и Мелисанда*. Двојица композитора су желела да *помире* програмску и апсолутну музику користећи вагнеровску технику лајтмотива и брамсовски рад са материјалом. Иако је дело Цемлинског боље примљено код публике, он је дело повукао. Један став је дао Мери Папенхајм (либретисткињи Шенберговог *Ишчекивања*), док је два понео са собом бежећи пред нацистима у САД. Ставови су поново спојени тек осамдесетих, а дело је изведено 1984. године.

У свом чувеном тексту *Нови путеви* из 1853. године, Роберт Шуман је најавио појаву нове музичке личности на немачкој сцени – **Јоханеса Брамса** (1833–1897) – у то време недовољно познатог двадесетогодишњака. Шуман је у Брамсу видео Бетовеновог наследника, чија је судбина да пише оркестарска дела, и јавно га позвао да напише симфонију и на тај начин потврди свој статус. Међутим, проћи ће 23 године пре него што ће Брамс, након неколико неуспелих покушаја, написати своју прву симфонију (1876). Већ 1854. године се посветио овом задатку, али је напослетку тај материјал прерадио и искористио за свој први концерт за клавир и оркестар, на којем је радио све до 1858.

године. Остатак неискоришћеног материјала постао је део његовог *Немачког реквијема* (1868).

Концерт за клавир и оркестар у де-молу оп. 15 је монументалан, масивних пропорција, драматичан, и у потпуности припада Брамсовом симфонијском свету. Критичари су га описивали као *симфонију са пратњом клавира*, имајући у виду да су солиста и оркестар једнако третирани, чак оркестар често преовладава у доношењу нових идеја. Одређене паралеле могу се повући са Бетовеновом Деветом симфонијом (такође у де-молу), коју је композитор чуо непосредно пре писања овог дела, 1854. године у Келну. Према речима виолинисте Јозефа Јоакима, Брамсовог пријатеља, бурни почетак тематски богатог првог става одражава композиторове емоције на вести о Шумановом покушају самоубиства и смештању у санаторијум. Обиман виртуозни први став прати контрастни, медитативни лагани став, *нежни портрет* Кларе Шуман, како га је композитор описао. Финални енергични рондо, у којем је композитор написао чак две солистичке каденце, моделован је по узору на последњи став Бетовеновог Трећег концерта за клавир и оркестар.

Биљана Александровски*

Следећи концерт Београдске филхармоније је у петак, **2. марта 2018. године** у оквиру циклуса ***Вагнера***, у Задужбини Илије М. Коларца са почетком у 20 часова:

Габријел Фелц

Р. Глијер: Симфонија бр. 3 (*Иља Муромец*)

Поштовани претплатници, обавештавамо вас да ће пред почетак сваког концерта Београдске филхармоније, у 19:30 часова, у Музичкој галерији Коларца, музиколог Маја Чоловић-Васић држати уводно предавање о делима која су на програму те вечери.

Поштовани посетиоци, молимо вас да искључите мобилне телефоне и обавештавамо вас да је за време концерата Београдске филхармоније строго забрањено фотографисање и коришћење уређаја за видео или аудио снимање. Желимо вам пријатно вече.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

*У сезони 2017/18, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.

Фабрис Болон је у међународним музичким круговима поједнако признат на пољу опере и у домену симфонијске музике. Његов широки репертоар чине мање позната дела из 19. века (посебно француска), као и премијере савремених композиција. Рођен 1965. године, Болон је након студија дириговања на салцбуршком Моцартеуму у класи Николаса Арнокура и Михаела Гилена дебитовао на Фестивалу у Салцбургу диригујући оперу Сатирикон Бруна Мадерне.

У периоду од 1994. до 1998. године, Болон је био главни диригент Фламанског симфонијског оркестра, са којим је реализовао бројне концертне турнеје, дискографска издања и преносе на радију и телевизији. Од 1998. до 2003. године радио је као заменик музичког директора Опере у Кемницу. Гостовао је у оперским кућама у Тел Авиву, Кракову, Луцерну, Амстердаму и Немачкој државној опери у Берлину, а више пута је наступао са прослављеним оркестрима широм Европе, као што су Симфонијски оркестар Јужнонемачког радија из Штутгарта, Немачки симфонијски оркестар из Берлина, Симфонијски оркестар Берлинског радија, Резиденц оркестар из Хага, Луксембуршка филхармонија, Оркестар Италијанске радиотелевизије из Торина и Национални оркестар из Лиона.

Фабрис Болон је 2002. године дириговао немачку премијеру опере Пенелопа Габријела Форса, као и светску премијеру опере Лавиринт Петера фон Винтера, за коју је Шиканедер написао либрето Чаробна фрула 2. део, што је било прво извођење ове опере након 175 година. Болон је урадио редакцију партитуре.

Међу најзначајнијим ангажманима последњих сезона издвајамо повратак сарадњи са оркестрима Средњонемачког радија из Лајпцига, Југозападног немачког радија из Фрајбурга, Јужнонемачког радија из Штутгарта, оркестром Концертхаус из Берлина, Луксембуршком филхармонијом и Симфонијским оркестром из Берна, затим дириговање Севилског берберица са Оперском кућом из Мاستрихта, наступе са Новом јапанском филхармонијом, Филхармонијом Немачког радија из Сарбрикена и концерте у Амстердаму са Холандским симфонијским оркестром и оркестром Брабантс. Стални позиви за наступе по Француској, Норвешкој, Швајцарској, Шпанији, као и бројна дискографска издања и радио преноси његових концерата, допринели су томе да га сматрају једним од најзанимљивијих француских диригената. Лета 2008. године, Фабрис Болон је, такође, дириговао два концерта на Фестивалу у Салцбургу.

Фабрис Болон је музички директор Театра Фрајбург, где је извео целокупан Вагнеров оперски циклус Прстен Нибелунга, као и многе друге оркестарске концерте. Осим тога, Болон је недавно компоновао дело за грамофон и оркестар, који је премијерно извео Оркестар Средњонемачког радија из Лајпцига.

Фабрис Болон је три пута био кандидат за награду Диригент године у избору часописа *Opernwelt*, где 50 критичара номинује своје фаворите у 14 категорија. Осим Болонских личних номинација, и његова Фрајбуршка

филхармонија је три пута кандидована за најбољи оркестар, док Театар Фрајбург има једну номинацију за најбољу позоришну кућу.

Године 2013, добио је ангажман у Националној опери *Станиславски* у Москви да диригује прву поставку *Танхојзера* након 90 година. Године 2016. Болон је наступао на реномираном Међународном фестивалу *Барток* у мађарском граду Мишколцу.

Фабрис Болон је недавно номинован за награду *Грамофон* за ЦД на коме је дириговао оперу *Франческа да Римини* Рикарда Зандонаија.

Позната по интерпретацијама широког репертоара, српска пијанисткиња **Тамара Стефановић** наступа у најпознатијим светским концертним дворанама, као што су њујоршки Карнеги Хол, Берлинска филхармонија, Сантори Хол у Токију и лондонске дворане Ројал Алберт Хол и Вигмор Хол. Учесница је међународних фестивала у Луцерну, Ла Рок д'Антерону, Равени, Алдебургу, Салцбургу, на фестивалу *Styriarte* у Грацу, Фестивалу пијаниста у Рур и Бетовенфесту у Бону.

Најважнији ангажмани у текућој сезони су наставак сарадње са Оркестром Филхармонија и Еса Пеком Салоненом, затим извођења *Симфоније концертанте* Шимановског на турнеји са Националним омладинским оркестром Велике Британије и представљање композиције *Quasi una fantasia* и Дуплог концерта са Ансамблом Аско|Шенберг и диригентом Рајнбертом де Леувом у амстердамској дворани Музикгебау, у склопу снимања комплетног Куртаговог опуса за дискографску кућу ЕСМ. Тамара Стефановић ће свирати реситале у оквиру Међународног циклуса клавирских реситала у Лондону, на Музикфесту у Берлину, фестивалу Музика у Милану, у бечком Концертхаусу и центру Де Зингел у Антверпену, где ће изводити Штокхаузенову Мантру заједно са Пјер-Лореном Ајмаром. Тамара је суоснивач и уредник новооснованог фестивала *The Clearing* у оквиру Међународног циклуса клавирских реситала у Портланду, где ће наступати и радити са младим пијанистима и композиторима. Пре и после учешћа на овом фестивалу, свираће реситале у Итаки и Белингаму.

Међу скоријим ангажманима су Тамарин први наступ са Оркестром из Сарасоте и наступи са Симфонијским оркестром Баварске радиотелевизије, Симфонијским оркестром Средњонемачке радиотелевизије из Лајпцига, Симфонијским оркестром Западннемачке радиотелевизије из Келна, Камерним оркестром Европе и Исландским симфонијским оркестром, као и велика турнеја поводом 90 година од рођења Пјера Булеза, за коју је добила фантастичне критике.

Тамара Стефановић је наступала са оркестрима као што су Кливлендски и Чикашки симфонијски оркестри, Лондонски симфонијски оркестар, Лондонска филхармонија, Бамбершки симфонијски оркестар, *Бритн симфонија*, Немачка камерна филхармонија из Бремена, Шведски камерни оркестар и *Лондонска синфонијета*.

Сарађивала је са диригентима попут Владимира Ашкеназија, Осма Венскеа, Сузане Малки, Владимира Јуровског, као и са познатим композиторима попут Петера Етвеша и Ђерђа Куртага. Редовно води едукативне

пројекте у лондонском *Барбикан центру*, у Келнској филхармонији и на *Рурском фестивалу пијаниста*, као што је иновативни онлајн пројекат интерактивне педагошке анализе Булезових *Нотација*: www.explorescore.org

Међу ЦД издањима Тамаре Стефановић налази се снимак Бартоковог *Концерта за два клавира, удараљке и оркестар* са Пјер-Лореном Ајмаром, Пјером Булезом и Лондонским симфонијским оркестром, који је издала дискографска кућа *Deutsche Grammophon*. За ово издање добила је номинацију за награду *Греми*. Снимала је и за дискографске куће *AVI* и *Harmonia Mundi*, између осталог нове композиције за соло клавир Томаса Лархера. Последњи снимак Ханс Абрахамсеновог концерта за клавир и оркестар и 10 студија за клавир са Симфонијским оркестром Западнонемачке радиотелевизије из Келна објавила је кућа *Winter & Winter*. Године 2015. издала је Куртагову композицију *Quasi una Fantasia* и Дупли концерт са Ансамблом Аско|Шенберг и диригентом Рајнбертом де Леувом за ЕСМ.

Тамара Стефановић је са 13 година била најмлађи студент Универзитета у Београду, где јој је ментор била Лили Петровић. Поред музике, њено широко универзитетско образовање обухватило је неколико других дисциплина – психологију и педагогију. Студирала је, такође, на Музичком институту *Кертис* у класи Клода Франка, а затим и на Музичкој академији у Келну, у класи Пјера-Лорена Ајмара.